

ΠΡΟΛΟΓΙΚΟ ΣΗΜΕΙΩΜΑ

Το πολύτιμο έργο που διεξάγεται εδώ και χρόνια από επίμονους ερευνητές, ιστορικούς και αρχαιολόγους, για τον εντοπισμό, τη διάσωση και ταξινόμηση αρχείων επιχειρήσεων, έχει ανασύρει από την αφάνεια ένα ποικίλο και ογκώδες σώμα μαρτυριών, που έχουν αρχίσει να συμβάλλουν στην ανάπτυξη, και στη χώρα μας, της ιστορίας επιχειρήσεων και γενικότερα στο ωρίμασμα της ιστοριογραφίας, ιδίως στο πεδίο της οικονομικής και κοινωνικής ιστορίας.

Για την υποστήριξη του έργου αυτού έχει αναπτυχθεί στη διεθνή πρακτική ένας ιδιαίτερος κλάδος της αρχαιονομίας, η διαχείριση αρχείων (records' management), που με τη συνδρομή της τεχνολογίας συστηματοποιεί τις καταγραφές, συντομεύει τον χρόνο τους και εξασφαλίζει στην ιστορική έρευνα την εύκολη πρόσβαση σε σημαντικά, μη ενεργά για την επιχείρηση, αρχειακά σώματα. Η μέχρι σήμερα εμπειρία, τόσο από τις συνθετικές και τις κατά κλάδους προσεγγίσεις όσο και από τις μονογραφικές μελέτες, υποδεικνύει ότι έχει και-ρια σημασία το να κατανοεί ο ερευνητής τον τύπο των τεκμηρίων που χρησιμοποιεί και το είδος των πληροφοριών που αυτά περιέχουν. Πιστοποιεί επίσης την αξία της συστηματικής οργάνωσης και ταξινόμησης των πολλαπλών διοικητικών, λογιστικών ή άλλων εσωτερικών εγγράφων μιας επιχείρησης. Τα αρχεία επιχειρήσεων εξάλλου, και ιδίως των βιομηχανικών, διαφέρουν από άλλα αρχειακά σώματα –ακόμα και από όσα σχετίζονται με την απλή εμπορική πρακτική– καθώς οι μηχανισμοί που τα παράγουν και οι άνθρωποι που συλλαμβάνουν τον σχεδιασμό και τη λειτουργία των επιχειρήσεων υπακούουν στην ιδιαίτερη λογική της παραγωγικής διαδικασίας.

Το Κέντρο Νεοελληνικών Ερευνών του Εθνικού Ιδρύματος Ερευνών, με τη συνδρομή του ευρωπαϊκού προγράμματος Leonardo '95, εκπόνησε ένα ερευνητικό πρόγραμμα με αντικείμενο τα βιομηχανικά αρχεία και με στόχο να καλυφθούν οι γνωστικές ελλείψεις και τα μεθοδολογικά κενά στα θέματα της διαχείρισης τέτοιων αρχείων σε συνδυασμό με τη χρήση νέων τεχνολογιών. Το πρόγραμμα ολοκληρώθηκε με την οργάνωση ενός τετραήμερου σεμιναρίου, που έγινε στο ΕΙΕ τον Δεκέμβριο του 1996 με τη συμμετοχή ιστορικών, αρχειακών και άλλων ερευνητών που ενδιαφέρονται για τα ζητήματα αυτά.

Ο παρών τόμος συγκεντρώνει το μεγαλύτερο μέρος των εισηγήσεων που παρουσιάστηκαν στο σεμινάριο αυτό. Περιλαμβάνει θεωρητικές προσεγγίσεις αλλά και πειραματικές εφαρμογές μεθόδων καταγραφής και ταξινόμησης στα αρχεία των βιομηχανιών Α. Κούππα και Αδελφών Ρετσίνα, που βρίσκονται στην κατοχή του ΚΝΕ/ΕΙΕ. Ο προβληματισμός έχει ευεργετικά εμπλουτιστεί α-

πό τις εμπειρίες των Ευρωπαίων εταίρων του προγράμματος, του Archivio Storico Ansaldo της Γένοβας και του Centre Rhénan d'Archives et de Recherches Économiques της Μυλούζης, καθώς και από την πολύτιμη συμβολή αρχειακών από τα κεντρικά και τοπικά Γενικά Αρχεία του Κράτους και ερευνητών από άλλους φορείς, που παρακολούθησαν το σεμινάριο. Με τις συμβολές αυτές ο αναγνώστης αποκτά και μια πρώτη εικόνα για τα υπάρχοντα, στη χώρα μας, αρχειακά σύνολα αυτής της κατηγορίας, χωρίς αυτό να σημαίνει ότι η παρούσα καταγραφή είναι εξαντλητική.

Στα κείμενα του τόμου διατηρήθηκε το προφορικό ύφος των εισηγήσεων, ενώ ορισμένα έχουν τον χαρακτήρα συνοπτικών καταλόγων, εννοιολογικών ταξινομήσεων ή οδηγιών. Στόχος του τόμου είναι να αποτελέσει ένα χρηστικό εργαλείο για τους ερευνητές: ελπίζουμε ότι θα εξυπηρετήσει την καλύτερη οργάνωση των πηγών της ιστορικής έρευνας, θα διευκολύνει την κατάλληλη χρήση των τεκμηρίων και γενικότερα θα αναδείξει την αξία μιας κατηγορίας τεκμηρίων που συχνά δεν αντιμετωπίζονται –ιδίως από αυτούς που τα παράγουν– με την απαιτούμενη ευαισθησία και φροντίδα.

Χριστίνα Αγκριαντώνη – Ευρυδίκη Σιφναίου